

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1944 kl. 3 em.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1944/45 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande i anledning av följande av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1944/45 under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet med undantag av anslagen under C. Allmänna indragningsstaten.

Beträffande utredningen i de i utlåtandet omförmälda ärendena får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1944. (XII h.-t.)

A. Statliga pensionsväsendet.

1:o) **Tjänstepensioneringen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 1—6 framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Pensioner åt f. d. befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 31 000 000 kronor;

b) till *Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 830 000 kronor;

c) till *Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 300 000 kronor;

d) till *Pensioner åt viss arbetarpersonal i statens tjänst* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 90 000 kronor;

e) *dels till Vadstena krigsmanshuskassa* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 470 000 kronor;

dels ock besluta att till nämnda anslag skola efter ingången av budgetåret 1944/45 för samma budgetår överföras ej mindre från invalidhusfonden ett belopp av 31 000 kronor än även från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 85 000 kronor;

f) till *Pensionering av viss flottans gemenskap* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 90 000 kronor.

2:o) **Familjepensioneringen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 7 och 8 framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 8 900 000 kronor;

b) till *Pensioner åt efterlevande till arbetare i statens tjänst* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 240 000 kronor.

3:o) **Gemensamma anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 9—11 framställda förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till *Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 15 000 kronor;

b) till *Diverse pensioner och understöd m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 700 000 kronor;

c) till *Dyrtdistillägg m. m. å äldre pensioner vid det statliga pensionsväsendet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 7 500 000 kronor.

B. Statsunderstödda pensionsväsendet.

4:o) **Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt.** Anvisningen av statsmedel till statens pensionsanstalt har från och med budgetåret 1933/34 inskränkts till belopp, som — jämte anstaltens övriga inkomster — beräknats erforderliga för bestridande av anstaltens löpande utgifter för pensioner och förvaltningsändamål utan anlitan- de av dess kapitalbehållning. För innevarande budgetår har för ändamålet ett belopp av 7 300 000 kronor uppförts i riksstaten såsom förslagsanslag.

I skrivelse den 27 augusti 1943 har *statens pensionsanstalt* framlagt förslag angående bidrag till pensioneringskostnaderna för pensionsanstalten för budgetåret 1944/45. Av skrivelsen framgår i huvudsak följande.

Pensionsanstaltens *inkomster* under budgetåret 1942/43 hava, om man bortser från anvisade anslagsmedel, i avjämnade belopp utgjort:

årliga pensionsbidrag	kronor	10 268 000
engångsavgifter	»	601 000
räntor	»	7 005 000
	Summa kronor	17 874 000.

Med utgångspunkt från det belopp, 10 268 000 kronor, vartill inkomsterna av årliga pensionsbidrag sålunda uppgått under sagda budgetår, och med beaktande av dels den till omkring 1 050 000 kronor uppskattade ökning av bidragen, som är att motse på grund av pensionsregleringarna från och med den 1 juli 1942 och den 1 juli 1943 för folkskolans lärare respektive lärare vid högre kommunala skolor, dels även motsedd automatisk ökning av pensionsbidragen i övrigt beräknar pensionsanstalten inkomsterna under budgetåret 1944/45 av de årliga pensionsbidragen från befattningshavare och hufvudmän till omkring 11 400 000 kronor. Inkomsterna av engångsavgifter under samma budgetår uppskattar pensionsanstalten till ungefärliga medeltalet av motsvarande inkomster under de två senaste budgetåren eller till omkring 720 000 kronor. Av pensionsanstaltens räntebärande tillgångar — omkring 199 400 000 kronor — beräknas omkring 170 000 000 kronor vara placerade i riksgäldskontoret mot en uppskattad ränta av 3,4 %, omkring 18 500 000 kronor hos kommuner mot en medelränta av 4,5 % samt omkring 10 000 000 kronor i obligationer mot en medelränta av 3,6 %. Avkastningen av övriga räntebärande tillgångar — diverse skuldförbindelser och aktier, överlagda av kungl. teatrarnas pensionsinrättning, representerande ett värde av omkring 900 000 kronor — beräknar anstalten till omkring 28 600 kronor. Inkomsterna av räntor m. m. under ifrågavarande budgetår uppskattas därför av pensionsanstalten till omkring $(0,034 \times 170\,000\,000 + 0,045 \times 18\,500\,000 + 0,036 \times 10\,000\,000 + 28\,600 =)$ 7 001 100 eller i avjämnat belopp 7 000 000 kronor. Enligt dessa beräkningar skulle anstaltens inkomster under nästa

budgetår komma att utgöra sammanlagt omkring (11 400 000 + 720 000 + 7 000 000 =) 19 120 000 kronor.

Pensionsanstaltens *utgifter* under budgetåret 1942/43 hava i avjämnade belopp utgjort:

för pensioner	kronor	23 202 000
» förvaltningskostnader	»	185 700
Summa kronor		23 387 700.

Beträffande utgifterna för pensioner räknar pensionsanstalten med en automatisk kostnadsstegring för innevarande och nästkommande budgetår av sammanlagt omkring 3 000 000 kronor, varför pensionsutgifterna under budgetåret 1944/45 uppskattas till (23 202 000 + 3 000 000 =) 26 202 000 kronor.

Under antagande att förvaltningsutgifterna i enlighet med i det följande framlagda beräkningar komma att uppgå till omkring 213 000 kronor uppskattar pensionsanstalten sålunda utgifterna å anslaget för nästa budgetår till (26 202 000 + 213 000 =) 26 415 000 kronor.

Med dessa utgångspunkter och under förutsättning, att medelsanvisningen begränsas på sätt som skett under senare år, föreslår pensionsanstalten, att anslaget för budgetåret 1944/45 upptages till ett belopp av (26 415 000 — 19 120 000 = i avrundat tal) 7 300 000 kronor.

Vad beträffar förvaltningskostnaderna under nästa budgetår har anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med beaktande av motsedda löneklassuppflyttningar i pensionsanstaltens staförslag höjts till 78 000 kronor. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har höjts till 62 100 kronor. Till stöd härför har åberopats den fortgående stegringen av arbetsuppgifterna och särskilt övertagandet av pensioneringen för personalen vid de kungl. teatrarna samt arbetarpersonalen vid det förstatligade vägväsendet. Utgifterna för rörligt tillägg och kristillägg ha beräknats höjda till 20 450 respektive 21 840 kronor. Anslagsposten till barntillägg har föreslagits sänkt till 320 kronor. Omkostnadsanslaget har upptagits till 33 840 mot 30 200 kronor för innevarande budgetår. Det större anslagsbeloppet är betingat av ökade expensutgifter samt utgifter för hyra (bränsletillägg) och deposition av värdehandlingar. Förvaltningsbidraget från lärarinnornas pensionsanstalt har upptagits till 10 100 kronor.

I anslutning till vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har den i personalförteckningen upptagna tjänstebestämmelsen sekreterare ansetts böra ändras till förste byråsekreterare. Samtidigt skulle tilläggsbenämningen ombudsman bortfalla.

De av pensionsanstalten verkställda beräkningarna ha icke givit *chefen för finansdepartementet* anledning till erinran.

Vad Kungl. Maj:t under punkten 13 föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer,

att riksdagen må
dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen
 för statens pensionsanstalt ändra tjänstebenenämningen sekre-
 terare, tillika ombudsman, till förste byråsekreterare;
dels godkänna följande stat för statens pensionsanstalt att
 tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Stat.**Avlöningar:**

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	78 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7 150
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	62 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	20 450
5. Barntillägg, <i>förslagsvis</i>	»	320
6. Kristillägg, <i>förslagsvis</i>	»	21 840

Säger för avlöningar kronor 189 860.

Omkostnader:

Omkostnader, *förslagsvis* kronor 33 840

Säger för omkostnader kronor 33 840.

Summa kronor 223 700.

Särskilda uppbördsmedel:

Förvaltningsbidrag från lärarinnornas pensionsanstalt	kronor	10 100
Hysesmedel	»	500

Säger för särskilda uppbördsmedel kronor 10 600.

Nettoutgift kronor 213 100;

dels ock till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för sta-*
tens pensionsanstalt för budgetåret 1944/45 anvisa ett *för-*
slagsanslag av 7 300 000 kronor.

5:o) **Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra
 provinsialläkare, m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna
 14—17 framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa
 överåriga extra provinsialläkare* för budgetåret 1944/45 an-
 visa ett *förslagsanslag* av 9 500 kronor;

- b) till *Bidrag till pensionering av vissa barnmorskor* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 100 kronor;
- c) till *Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 23 500 kronor;
- d) till *Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 460 000 kronor.

6:o) **Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt.** I riksstaten för ettvarvt av budgetåren 1939/40—1942/43 var för ifrågavarande ändamål anvisat ett anslag av 536 000 kronor. För löpande budgetår har anslaget — med hänsyn till utgående dyrtidstillägg å vissa pensioner från anstalten — upptagits med ett till 626 000 kronor förhöjt belopp och i samband därmed erhållit förslagsanslags natur.

1943 års riksdag (r. skr. nr 288) har godkänt i propositionen nr 239 framlagt förslag till lag om avgifter för sjöfolks pensionering jämte riktlinjer för en förbättrad pensionering för denna yrkesgrupp. Enligt den av riksdagen godkända finansieringsplanen skola kostnaderna för finansieringen av det nya pensionssystemet, vilket är avsett att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1944, bestridas dels genom särskilda avgifter från sjömännen och redarne, dels ock genom ett årligt statsanslag å 1 200 000 kronor, därav 200 000 kronor ansetts motsvara pensionsanstaltens nuvarande andel i tonavgifter, vilka avgifter från och med budgetåret 1944/45 skola i sin helhet tillföras sjömanshusen.

Enligt av Kungl. Maj:t den 21 maj 1943 meddelat beslut äger handelsflottans pensionsanstalt att av det för löpande budgetår anvisade förslagsanslaget å 626 000 kronor disponera högst 536 000 kronor till bidrag till pensioneringskostnaderna för anstalten och förslagsvis 90 000 kronor till bestridande under kalenderåret 1943 av kostnader för dyrtidstillägg å pensioner enligt vissa — i det följande närmare angivna — grunder, dock att, vad angår dispositionen av anslaget för sistnämnda ändamål, anslaget må tagas i anspråk endast i den mån anstalten icke eljest förfogar över medel, som äro disponibla härför.

Vad angår nyss omförmälda grunder har pensionsanstaltens direktion bemyndigats att under kalenderåret 1943 till pensionstagarna vid anstalten, med undantag av pensionstagare som äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som årsunderstöd från anstalten, utbetala dyrtidstillägg med 50 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, med 40 kronor, när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, och med 30 kronor, när årspensionen uppgår till 120 kronor eller därunder.

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt har i skrivelse den 21 september 1943 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, i samband med fram-

ställning om anslag såsom bidrag till anstaltens pensioneringskostnader för budgetåret 1944/45, föreslå riksdagen att dels medgiva, att under kalenderåret 1944 dyrtidstillägg finge utgå å vissa pensioner från anstalten enligt hittillsvarande pensionsordning men efter vissa ändrade grunder, dels ock i riksstaten för sagda budgetår till bidrag till samma dyrtidstillägg anvisa ett anslag av 150,000 kronor.

Till motivering av berörda förslag har direktionen anfört i huvudsak följande:

På grund av särskilda beslut av Kungl. Maj:t har med riksdagens medgivande från och med kalenderåret 1941 dyrtidstillägg utgått å pensioner från anstalten. Härvid ha dock undantagits pensionstagare, vilka äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som understöd från anstalten. För kalenderåret 1941 ha dyrtidstilläggen utgått med 16 $\frac{2}{3}$ procent av årspensionen och därefter genomsnittligt med 25 procent. Under kalenderåren 1941 och 1942 ha dyrtidstilläggen bestritts med för anstalten tillgängliga medel, särskilt vissa besparingsmedel å pensionsfonden. För innevarande kalenderår har för dyrtidstilläggens bestående ställts till förfogande ett belopp av 90 000 kronor genom förhöjning av statsanslaget till anstalten.

I samband med anvisande för budgetåret 1944/45 av anslag såsom bidrag till anstaltens pensioneringskostnader torde frågan om fortsatt utbetalande av dyrtidstillägg å pensioner från anstalten, närmast vad angår kalenderåret 1944, få beaktas. I det sakkunnigbetänkande, som legat till grund för Kungl. Maj:ts proposition angående anstaltens omorganisation, uttalas härom (sid. 92) följande: 'Utredningen förutsätter, att å de pensioner, vilka beviljas enligt gällande reglemente, dyrtidstillägg kommer att utgå jämväl i fortsättningen. Dyrtidstillägg å de pensioner, vilka åtnjutas enligt de nya bestämmelserna, torde däremot ej böra ifrågakomma, i den mån detta ej möjligen kan anses påkallat av att dyrtidstilläggen åt de gamla pensionstagarna höjas.'

Beträffande storleken av de dyrtidstillägg, som sålunda avsetts i varje fall skola fortfarande utgå till vissa nuvarande pensionstagare ävensom tillträdande pensionstagare, som uppnå pensionsåldern före de nya pensionsbestämmelsernas ikraftträdande den 1 juli 1944, torde direktionen få erinra om vad direktionen anfört i sin skrivelse den 29 augusti 1942 angående bidrag till pensioneringskostnaderna för budgetåret 1943/44 m. m. Direktionen framhöll därvid, att en höjning av utgående dyrtidstillägg måste anses skälig, därest dyrtidstilläggen å folkpensioner komme att ytterligare höjas. Genom kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 445) har den, som åtnjuter dyrtidstillägg å folkpension för budgetåret 1943/44, erhållit minst fem månaders pensionsbelopp i dyrtidskompensation, vilket utgör omkring 42 procent av årspensionen och i vissa fall vida överstiger denna procentsats. Med anledning härav finner direktionen de av anstaltens pensionärer, som tidigare tillerkänts rätt till dyrtidstillägg, under kalenderåret 1944 böra komma i åtnjutande av förhöjt dyrtidstillägg till ett genomsnittligt belopp av åtminstone en tredjedel av pensions storlek.

I enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda grunder utgå dyrtidstilläggen för närvarande med 50 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, med 40 kronor, när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, och med 30 kronor, när årspensionen uppgår till högst 120 kronor. Direktionen föreslår, att till pensionstagare vid handelsflottans pensionsanstalt under kalenderåret 1944, med undantag av pensionstagare, som äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som årsun-

derstöd från anstalten, må utbetalas dyrtidstillägg med 60 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, dock att för temporär pension dyrtidstillägget må utgå med 70 kronor, med 50 kronor, när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, dock att för temporär pension dyrtidstillägget må utgå med 60 kronor, och med 40 kronor, när årspensionen uppgår till 120 kronor eller därunder.

Direktionen förutsätter, att särskilda anslagsmedel ställas till förfogande härför. De förut omnämnda besparingsmedlen å pensionsfonden äro med utgången av föregående budgetår i sin helhet förbrukade. Kostnaderna för dyrtidstillägg efter 25 procent av årspensionen under första halvåret 1943 ha uppgått till omkring 55 000 kronor. Motsvarande årskostnad för dyrtidstillägg, beräknade efter en tredjedel av årspensionen, kan enligt inom anstalten gjorda beräkningar uppskattas till omkring 150 000 kronor.

Chefen för handelsdepartementet har anfört:

I överensstämmelse med den av 1943 års riksdag godkända planen för finansieringen av det nya pensionssystemet vid handelsflottans pensionsanstalt, som kommer att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1944, torde statsbidraget till anstaltens pensioneringskostnader för budgetåret 1944/45 böra upptagas med 1 200 000 kronor.

Vidare tillstyrker jag, att till pensionstagarna hos anstalten må utgå dyrtidstillägg även för kalenderåret 1944. Med hänsyn till den vid 1943 års riksdag företagna höjningen av dyrtidstilläggen å folkpensionerna finner jag, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, skäligt att jämväl pensionstagarna vid anstalten erhålla ytterligare kompensation för levnadskostnadstegringen samt förordar tillika anstaltdirektionens förslag, enligt vilket dyrtidstillägget skall utgå med 60 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, med 50 kronor, när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, och med 40 kronor, när årspensionen icke överstiger 120 kronor.

Direktionen har jämväl föreslagit, att för s. k. temporära pensioner — d. v. s. sådana pensioner som enligt det för anstalten nu gällande pensionsreglementet beviljats att med 65 procents förhöjning av beloppet för motsvarande livsvariga pension utgå allenast intill dess pensionär fyllt 67 år och därmed blivit berättigad till folkpension — dyrtidstillägg skulle utgå med visst ytterligare förhöjt belopp, nämligen med 70 kronor, när årspensionen överstege 200 kronor, och med 60 kronor, när årspensionen överstege 120 kronor men icke 200 kronor. Med hänsyn till vad kommerskollegium anfört i anledning av direktionens förslag i nu ifrågavarande del tillstyrker jag jämväl den sålunda föreslagna förhöjningen av dyrtidstilläggen å de temporära pensionerna.

Enligt av direktionen gjorda beräkningar skulle utgifterna för dessa dyrtidstillägg under år 1944 komma att uppgå till omkring 150 000 kronor. Under framhållande att dittills befintliga besparingsmedel å anstaltens pensionsfond med utgången av budgetåret 1942/43 i sin helhet förbrukats har direktionen hemställt, att statsbidrag med nyssnämnda belopp måtte anvisas för ändamålet. Jag förordar den sålunda begärda medelsanvisningen. Beloppet synes, liksom skett med motsvarande bidragsmedel för löpande budgetår, böra inräknas i anslaget till bidrag till anstaltens pensioneringskostnader, vilket anslag med hänsyn härtill torde böra bibehålla förslagsanslags natur.

Vad Kungl. Maj:t under punkten 18 föreslagit har utskottet funnit sig böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må
dels medgiva, att under kalenderåret 1944 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt av chefen för handelsdepartementet tillstyrkta grunder,
dels ock till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 350 000 kronor.

7:o) **Reglering av äldre tjänste- och familjepensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 19 och 20 framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må
 a) till *Reglering av äldre tjänste- och familjepensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 850 000 kronor;
 b) till *Dyrtidstillägg m. m. å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 5 750 000 kronor.

Uppskjutna frågor.

8:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande beträffande nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 12 i fråga om anslag till kristillägg å pensioner vid det statliga pensionsväsendet; samt

punkten 21 i fråga om anslag till kristillägg å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet;

vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 22 februari 1944.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Akerberg**, *Sandén*, *Nordenson**, *Friggerdker*, *Myrdal*, *Sylwan* och *Leander*;

från andra kammaren: herrar *Svedman*, *Paulsen*, *Andersson* i Falkenberg, *Mattsson*, *Andersson* i Munkaljungby, *Eriksson* i Sandby*, *Barnekow* och *Sundberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.